

Karriereveier for framtidens postdoktorer

Akademiet for yngre forskere tar i dette innlegget til orde for en innstramming av bruken av postdoktorstillinger og for at det etableres et alternativt karriereløp og et utviklingsprogram for postdoktorer. Samlet vil det, hevder Akademiet, skape tydeligere karriereveier innenfor og utenfor academia, redusere bruken av midlertidighet og telle positivt i forskerrekutteringen

GURO LIND, leder,
Akademiet for yngre forskere

ANDERS SCHOMACKER,
nestleder, Akademiet for yngre forskere

HERDIS HØLLELAND,
prosjektleder, Akademiet for yngre forskere
kontakt@akademietforyngreforskere.no

I løpet av det siste året har sentrale aktører som Universitets- og høyskolerådet og Norges forskningsråd bidratt til at karrieropolitikk har fått en stadig mer fremtredende plass i norsk forskningspolitisk debatt. Det er gledelig og nødvendig: En bred og åpen karrieropolitisk debatt er helt avgjørende for å skape tydeligere karriereveier samt sikre framtidig rekruttering til norsk forskning. Postdoktorstillingen er et sentralt ledd i forskerrekuttering, og Akademiet for yngre forskere mener det derfor er på tide at postdoktorgruppen og deres karriereutvikling løftes fram.

Norsk forskning står overfor store karrieropolitiske utfordringer. Utydelige karriereveier i kombinasjon med økt bruk av midlertidige stillinger bidrar til å skape en sektor preget av usikkerhet og fare for «hjerneflukt». Dette er uheldige rekrutteringsvilkår, spesielt i en tid da kunnskap og forskningskompetanse er nøkkelen til en nødvendig omstilling i det norske samfunnet. For å sikre kvalitet i norsk forskning er det særlig viktig at det legges et godt grunnlag tidlig i karriereløpet. I tråd med at snau 20 prosent av doktorene fortsetter med forsknings- og utviklingsvirksomhet i Norge, er det lagt ned en betydelig innsats i å profesjonalisere og sikre høyere kvalitet og generiske ferdigheter i ph.d.-

utdanningen. De samme erkjennelses- og profesjonaliseringsprosessene har imidlertid ikke omfattet den påfølgende postdoktorperioden. Tiden er derfor inne for å sette fokus på postdoktorgruppen og deres karriereveier.

Postdoktorgruppen – en sjaltet i motsetning til forvaltet gruppe

Siden innføringen av ph.d.-graden har doktorgradsløpet blitt komprimert, og forskerspesialiseringen i utdanningsløpet er betraktelig forkortet. Dagens postdoktorgenerasjon er derfor mindre erfarne forskere enn det som var vanlig ved tidligere, lengre doktorgradsløp. I denne sammenhengen sikrer postdoktorstillingene samfunnet tilstrekkelig og helt nødvendig forskerspesialisering og -erfaring. Postdoktorene står også for en betydelig del av dagens forskningsproduksjon, spesielt i universitets- og høyskolesektoren. Det er derfor ingen tvil om at postdoktorene utgjør en viktig ressurs for norsk forskning. Men er postdoktorgruppen godt nok forvaltet?

“det er avgjørende at postdoktorgruppen også får mulighet til å opparbeide seg breddekompetanse”

Med den voldsomme veksten i antall postdoktorstillinger er det i dag langt flere postdoktorer enn det finnes vitenskapelige toppstillinger. Som med doktorene må derfor majoriteten av postdoktorer finne jobber utenfor academia; bare rundt 30 prosent av postdoktorene ender i faste vitenskapelige stillinger åtte år etter avsluttet postdoktorperiode. Postdoktorgruppen er en viktig ressurs i bredden av norsk næ-

ringsliv, og det er derfor et stort tankekors at de få internasjonale undersøkelsene som er gjennomført, viser at flere av postdoktorene ikke føler seg kvalifisert til en stilling utenfor academia. Akademiet for yngre forskere mener det er avgjørende at postdoktorgruppen også får mulighet til å opparbeide seg breddekompetanse, noe som er relevant for høyere stillinger i så vel kunnskapssektoren som privat og offentlig sektor. Per i dag er utviklingen av breddekompetanser som prosjektledelse, kommunikasjon og undervisning ofte avhengige av kulturen i miljøet kandidaten er en del av. For å sikre gode muligheter for postdoktorene til å utvikle slik bredde-

kompetanse og generiske ferdigheter, anbefaler vi *et utviklingsprogram for postdoktorer*.

Postdoktorutviklingsprogram

Et utviklingsprogram for postdoktorer vil skape tydeligere karriereveier for postdoktorgruppen. Et slikt program bør sikre at kandidatene tilegner seg kompetanse og erfaring i blant annet prosjektledelse, kommunikasjon og undervisning, i tillegg til forskningsspesialiseringen. Ansvaret for programmet burde ligge hos vertsinstisjonenene. Tilknytning til et kvalitetssikret utviklingsprogram bør bli en forutsetning for å motta finansiering fra Norges forskningsråd til postdoktorstillinger. Mindre instisjoner som ikke har ressurser til å utvikle egne postdoktorprogram, kan knytte seg opp mot et større miljø.

Et utviklingsprogram for postdoktorer vil være gunstig for alle parter, også for kandidater som vil søke stillinger utenfor academia. Et slikt program vil kunne bidra til å bedre flyten mellom sektorene og dermed skape tydeligere karriereveier for postdoktorgruppen. Det vil også kunne bidra til sterke fagmiljøer og øke innovasjo-

Akademiet for yngre forskere ble stiftet 29.10.2015 på initiativ fra Det norske Videnskaps-Akademi (DNVA). Organisasjonen skal være «en tverrfaglig møteplass og forskningspolitisk plattform for yngre forskere, en pådriver for nyskapende forskningsformidling og en attraktiv vitenskapelig debattarena». Medlemmer tas opp på grunnlag av søknad. Akademiet har p.t. 20 medlemmer.

nen i offentlig sektor og privat næringsliv. I etableringsprosessen ønsker vi en tett dialog på tvers av sektorene (offentlig og privat sektor i tillegg til kunnskapssektoren (akademia, helseforetak, institutt)) om hvilke ferdigheter det er attraktivt at postdoktorkandidatene innehar i tillegg til forskerspesialiseringen.

Å åpne for alternative forskerkarriereveier

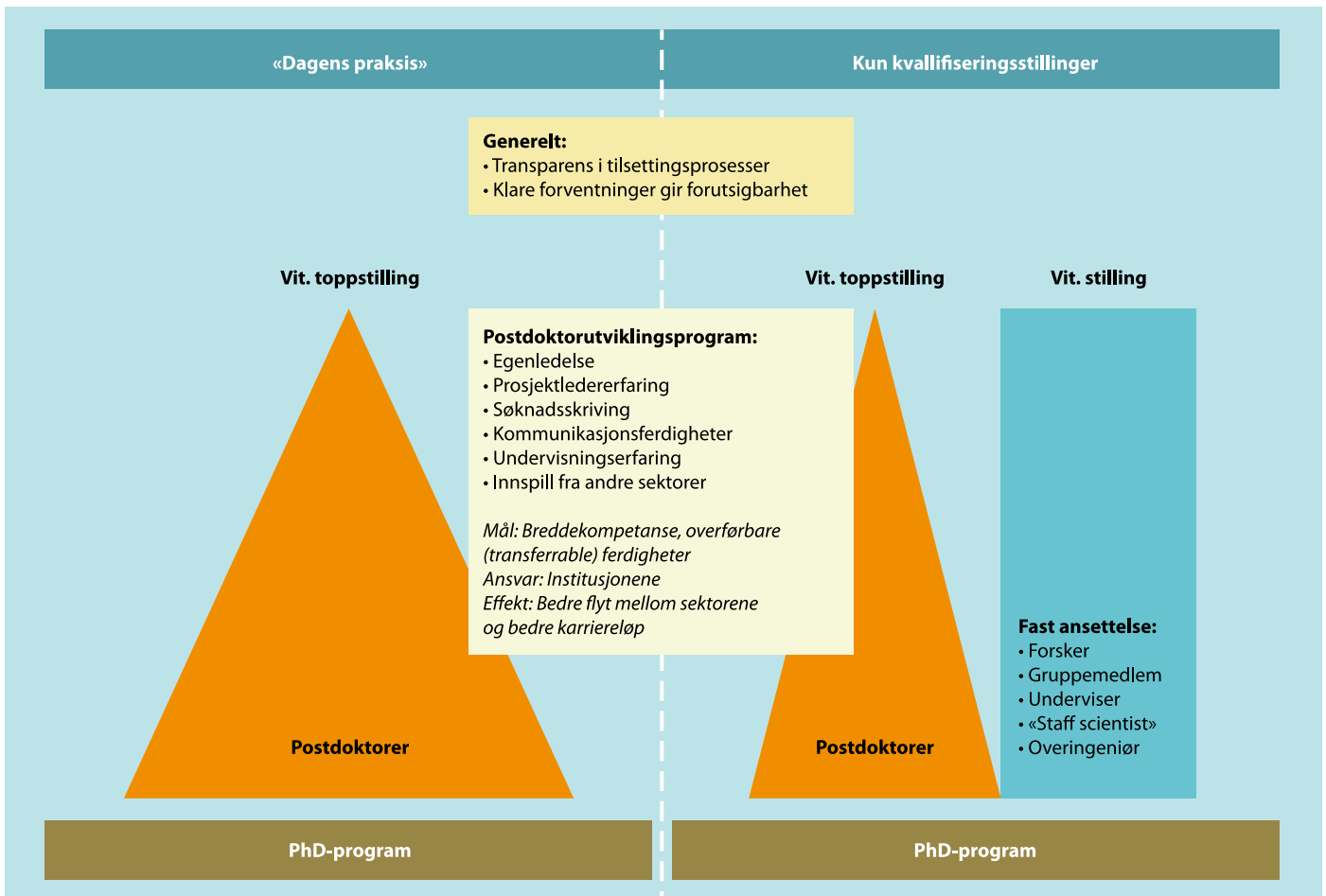
Bruken av postdoktorstillingene i dag reflekterer bare i begrenset grad stillingens opprinnelige funksjon: Å kvalifisere til vitenskapelig toppstilling, som tradisjonelt har vært veldig snevert definert som professorstilling ved universitet og høyskole. Norges forskningsråd tar opp denne problemstillingen i sitt utkast til ny rekrutte-

ringspolicy, her ønsker man en debatt om hvorvidt en bør redusere antallet postdoktorstillinger. Vi er positive til en reduksjon av antall postdoktorer, under forutsetning av at det samtidig etableres et alternativt karriereløp for kandidater med fullført doktorgrad. Det vil si faste stillinger til høyt kompetente medarbeidere som kan sørge for kontinuitet i forskningen. Et slikt karriereløp vil bidra til reduksjon av midlertidighet og skape tydeligere og attraktive karriereveier for de som ønsker å arbeide med forskning, men ikke aspirerer mot en vitenskapelig toppstilling. Dette forutsetter ressurser i form av forskningsfinansiering, for eksempel ved en omdisponering (og eventuell økning) av deler av midlene som i dag går til postdoktorstipend. For å sikre at det totalt sett finnes

nok ressurser til å opprettholde dagens vitenskapelige produksjon, samt tydeliggjøre kvalifiseringselementet i postdoktorstillingen, ser vi for oss en karrierestruktur med to alternative karriereløp som vist i figuren.

Dersom kunnskap og forskning skal bli Norges nye olje, er vi avhengig av omstillingsvilje i akademiske miljøer for å legge bedre til rette for god forskerrekruitering og kunnskapsoverføring mellom sektorer. Det krever at norsk akademia i større grad åpner for og ser verdien av alternative karriereveier for forskere. Akademiet for yngre forskere mener et utviklingsprogram for postdoktorer i kombinasjon med tydeligere karriereveier for forskere innenfor og utenfor akademia er avgjørende steg i en slik omstillingsprosess. 🔄

ALTERNATIVE KARRIERELØP OG POSTDOKTORUTVIKLINGSPROGRAM

Figuren viser dagens praksis til venstre og Akademiet for yngre forskere sin alternative modell til høyre. Dersom antallet postdoktorstillinger skal reduseres mener Akademiet for yngre forskere at det er en forutsetning at det samtidig etableres et alternativt karriereløp for kandidater med fullført doktorgrad, illustrert i stolpen i høyre figur. Karriereløpene utelukker hverandre, og Postdoktorutviklingsprogrammet er relevant for begge modeller. Ved å gjennomføre et slikt program legger kandidater grunnlaget for å nå en vitenskapelig toppstilling, men vil samtidig ha kvalifikasjoner for stillinger i andre sektorer. Samtidig utelukker de ikke bevegelse mellom sektorer.

I pdf-versjonen av *Forskningspolitikk* (www.fpol.no) har artikkelen url-referanser til materialet artikkelen bygger på.